

Mødet den 24. Januar 1907.

Fraværende: Sabroe.

Til Efterretning toges:

1. (J. Nr. 85—06). Skrivelse fra Skattedepartementet af 17. d. M. om Indbetaling af den paa Aarhus Købstad i Henhold til § 13 i Ejendomsskyldloven af 15. Maj 1903 faldende Andel i Udgifterne ved Vurderinger for Tiden fra Afslutningen af den første almindelige Vurdering til Udløbet af Finans-aaret 1905—06 med 684 Kr. 25 Øre.
2. (J. Nr. 387—06). Meddelelse om at Timelærerinde Frk. Anna Kruse har erholdt fast Ansættelse som Haandgerningslærerinde ved det kommunale Skolevæsen.
3. (J. Nr. 257—06). Den i Mødet den 4. Oktober f. A. behandlede Sag angaaende Spørgsmaalet om Omfanget af **Vand- og Gasmestrenes Eneret** var modtaget tilbage fra Amtet til yderligere Erklæring ogsaa særlig om, hvorvidt der efter Loven af 23. Januar 1903 var foretaget nogen Forandring i de gældende Instrukser for Vand- og Gasmestre.

Med Bemærkning, at der ikke efter Loven er foretaget nogen Ændring i Instruksen for Vandmestrene, vedtog Byraadet for Gasmestrenes Vedkommende at henholde sig til følgende fra Udvalget for Belysningsvæsenet modtagne Erklæring af 17. d. M.:

Angaaende Stiftsamtets Forespørgsel om, hvor vidt der er foretaget nogen Forandring i Gasmestrenes Instruks, henholder Udvalget sig til Erklæringen fra Bestyreren for Aarhus Belysningsvæsen.

Hvad Gasmestrenes Eneret angaar til at udføre Gasledningsarbejde, fremgaar det af Instruksen, at denne Eneret kun angaar Arbejde ved Ledninger i Bygningerne regnet fra Gasmaaleren, idet samtlige §§ kun omhandle Bestemmelser angaaende disse Arbejder, medens § 2 udtrykkelig forbyder Gasmestrene at foretage Arbejder ved den Del af Ledningen, der gaar fra Hovedledningen i Gaden til Gasmaaleren, denne sidste indbefattet, uden i ganske ekstraordinære Tilfælde. Hovedledninger i Gaderne ligge ganske uden for Gasmestrenes Omraade, lige som disses Anbringelse og Nedlægning er dem ganske uvedkommende. Gasværket besørger selv saadanne Ledninger nedlagte, foretager selv alle Reparationer ved disse, ligesom Gasværket forbeholder sig at kunne lade Nedlægningen bortlicitere og overdrage til den lavestbydende uden Hensyn til, om denne er autoriseret Gasmester eller ikke.

Udvalget kan derfor udtale, at de autoriserede Gasmestre have Eneret til at udføre alt forefaldende Arbejde ved Gasinstallationer i private Bygninger regnet fra Gasmaaleren, hvor imod de ingen Ret have til at udføre Arbejder ved Ledningerne fra Maalerne, disse inclusive, til Gasværket.

Ved offentlige Bygninger, som Kommunen lader udføre, og hvor dennes Funktionærer lede og kontrollere Arbejdet, vil det selvfølgelig staa Kommunen frit for, lige som altid, at lade Ar-

bejdet udføre ved Gasværkets Folk, om den maatte foretrække det«.

4. (J. Nr. 425—06). Fra Vandværksudvalget forelæa Indstilling om Bevilling af 10000 Kr. til **Udvidelse af Kildevandsanlægget** ved Stautrup i Henhold til følgende Skrivelse fra Stadsingeniøren af 17. d. M.:

»Som det vil være det ærede Udvalg bekendt, maatte Vandværket afvigte Sommer udstede Bekendtgørelse, hvori der advaredes mod Vandspild. Den samme Udvej maatte benyttes i København og mange andre af Landets Byer.

Forbruget var den 19. Juni 1820 Tdr. Efter Vandværkets Bekendtgørelse gik Forbruget ned med ca. 15000 Tdr. pr. Døgn, og Vandværket har siden da selv paa varme Dage kunnet præstere Forbruget. Da man imidlertid ikke kan gaa ud fra, at Befolkningen til Stadighed vil være fornøden Sparsommelighed med Vandforbruget, og da for vidt dreven Sparsommelighed mulig kan have uheldige Følger i hygiejnisk Henseende, bør der træffes Foranstaltning til, at den disponible Vandmængde forøges.

Fra Boringerne i Stautrup strømmede der, da den artesiske Vandforsyning blev aabnet i Juni 1902, en Vandmængde af ca. 82000 Tdr. i Døgnet til Kildevandsledningen. Men Vandmængden er efterhaanden — som det ogsaa er Tilfældet alle andre Steder — gaaet ned, og der haves nu til Disposition ca. 72000 Tdr. i Døgnet.

Samtidig er Forbruget paa Grund af den voksende Befolkning steget med ca. 1 Million Tdr. Vand aarlig.

Der bør derfor gøres Skridt til at forøge Vandmængden med ca. 20000 Tdr. Vand i Døgnet. Det maa bemærkes, at en eventuel Landsudstilling vil kræve et ekstraordinært betydeligt Vandforbrug.

Fra de i Ormslev Enge satte, endnu ikk benyttede 72 Boringer tør paaregnes mellem 40000—50000 Tdr. pr. Døgn. At føre hele denne Vandmængde ind til den eksisterende Kildevandsledning i Stautrup Enge vil koste ca. 200000 Kr. Der skal lægges ca. 14000 løb. Fod 24 " Ledning, sættes 72 Brønde om Boringerne, og Brøndene skulle forbindes med Kildevandsledningen. Det kan ikke bestemt opgives, hvor meget Indtagelsen af kun 20000 Tdr. Vand vil koste. Beløbet vil maaske komme til at ligge mellem 100000 og 120000 Kr., idet man stopper op med Arbejdet, naar man har indvundet den ønskede Vandmængde.

Det vil være nødvendigt, at de detaillerede Planer og Overslag til dette Arbejde udføres snarest, og at Arbejdet, efter at fornøden Bevilgning er givet, bringes til Udførelse. Men da Arbejdet ikke kan bringes til Afslutning inden den kommende Sommer, vil det være nødvendigt snarest at udføre flere Boringer paa det nuværende Kildeterræn ved Stautrup, for paa denne Maade at forøge Vandmængden, inden det store Sommerforbrug indtræder.

Der er Sandsynlighed for, at man paa det nuværende Kildeterræn ved Stautrup endnu yderligere kan indvinde en begrænset Vandmængde.

Til Anbringelse af Boringer med Tilbehør paa dette Terræn, saa at man kan bringe den disponible Vandmængde saa meget op, som den kommende Sommer vil kræve, vil der medgaa et Beløb, der kalkulatorisk kan ansættes til 10,000 Kr.

Jeg skal tillade mig at udtale, at det vil være meget ønskeligt, om der snarest kunde disponeres over det sidstnævnte Beløb«.

Samuel sen vilde anbefale at bevilge de af Vandværksudvalget foreslaaede 10,000 Kr. til nye Boringer. Vandforbruget, der normalt ved Sommer-tid er 72,000 Td. pr. Døgn, var i Fjor den 19. Juli 81,800 Td. Hvis der udvistes stor Sparsommelighed kunde Forbruget muligvis gaa 15,000 Td. ned, men Udvalget tør ikke gaa Sommeren i Møde uden ved nye Boringer at have skaffet yderligere Vandmængde. Dette maa dog kun betragtes som en midlertidig Foranstaltning. Den store Plan om Forlængelse af Vandledningen vil muligvis komme næste Aar. Han anbefalede Bevillingen, da det var nødvendigt snarest at paabegynde Arbejdet.

Vestesen mente, at der kunde gennemføres større Sparsommelighed, end Tilfældet var nu. $1\frac{1}{2}$ Td. pr. Individ i Døgnet var ret rigeligt, det sædvanlige Forbrug de fleste Steder var 1 Td. Han ansaa Vandure for at være det bedste Middel mod den Ødslen med Vand, som man særlig i Sommermaanederne fristedes til. Vandure burde indføres i nye Ejendomme.

Samuel sen oplyste, at det nu ikke drejede sig om andet end nye Boringer inden for det nuværende Omraade; nogen Forlængelse af Vandledningen var der ikke Tale om. Den foreslaaede Udvidelse vilde være tilstrækkelig for Sommeren, men han ansaa det for at være nødvendigt paa hvert Aars Budget at optage Beløb til Udvidelser, idet Arealerne, selv om de ikke bliver mindre vandholdige, giver mindre Vand, fordi Sandlaget i Tidens Løb presses mere sammen. Og i Aar vilde de 10,000 Kr. være absolut nødvendige.

Jakob Jensen vilde gaa med til at bevilge de 10,000 Kr., men han fandt, det var uklogt stadig at bore de samme Steder. For at skyde den store Udvidelse længere ud, vilde det sikkert

være formaalstjenligt at indføre Vandure, da der derved spares meget Vand. Han vilde henstille til Vandværksudvalget, at der skaffes ny Vandbeholder paa Byens højeste Terræn, da Vandforsyningen der til Tider er ret mangelfuld.

Filtenborg ansaa det for utvivlsomt, at der ved nye Boringer i det nuværende Terræn kunde skaffes betydelig mere Vand, men det vilde være korrekt at indføre Vandure. Han vilde henstille til Vandværksudvalget, om 1 Kr. 50 Øre pr. 100 Td. Vand er tilstrækkelig høj Pris til, at Værket kan holde nogenlunde Balance i Regnskabet. Endvidere vilde han henstille til nævnte Udvalg nøje at overveje Prisen, hvis Vandure bliver obligatorisk indført.

Samuel sen mente, at Udvalget intet havde imod at indføre Vandure. 1 Kr. 50 Øre er maaske lidt nok i Almindelighed, dog ikke for de store Ejendomme. Ved Indførelse af Vandure vilde det maaske være rigtigst at klassificere Ejendommene efter Beboernes Antal. Med Hensyn til Prisen for Vand til Næringsbrug var Aarhus sikkert langt nede, muligvis for langt, men herom samlede Stadsingeniøren for Tiden Oplysninger fra de forskellige Byer.

Nørgaard havde intet imod at indføre Vandure. Ligesom Hr. Filtenborg mente han, at Prisen nok kunde forhøjes. Med en Pris af 1 Kr. 50 Øre pr. 100 Td. Vand giver Værket et daarligt økonomisk Resultat, Prisen kan nok forhøjes til 2 Kr. Han vilde give Hr. Samuel sen Ret i, at Byrden vilde falde tungere paa nogle Ejendomme end paa andre, og der maatte gøres Forskel paa Ejendommene. Man burde opfordre Udvalget til i saa Henseende at gøre Beregninger

samt til at undersøge og fremkomme med Forslag til Forhøjelse af Prisen.

Jakob Jensen fremhævede, at man først maatte indføre Vandure, før Prisen blev sat op. Først naar det viste sig, at Vandværket — efter Indførelse af Vandure — ikke kunde bære sig, var der Grund til at forhøje Prisen.

Mikael Johansen vilde anbefale stor Varsomhed med at sætte Prisen op. Kommunen bør ikke tjene paa en saa nødvendig Artikel som Vand, og en Forhøjelse vil betyde en forøget Skat paa Grundejeren. Naar Talen var om Vandforsyning maatte de sanitære Forhold træde i Forgrunden, og de vilde aldeles sikkert forringes ved en Forhøjelse af Vandafgiften. Han haabede derfor, at Forhøjelse kunde undgaas og fremhævede atter det uheldige ved at gøre Vandforsyning til Forretning eller Skatteobjekt.

Nørgaard indsaa, at Vandure muligvis kunde medføre for lidt Brug af Vand, men de vilde ogsaa lære Folk Sparsommelighed. Til Næringsbrug skal man være varsom med at gøre Vandet dyrere, men noget kan Prisen vel nok forhøjes. Vandure giver det retfærdigste Grundlag for Betalingen, og de Grundejere, som betaler efter Ur, slipper i Virkeligheden billigt.

Filtenborg syntes ikke, at Prisen var høj, men vilde dog ikke forlange, at den sattes op. Han vilde anbefale Indførelse af Ure, da Vandspild derved indskrænkes, men Prisen bør være den samme som nu.

Mikael Johansen vilde pointere, at Vand efter Ure er dyrest, og Vand er i Forvejen dyrt i Aarhus, dyrere end i nogen anden By. Vandværket har givet 50—60,000 Kr. i Overskud, og det er meningsløst. Nødvendighedsartikler som

Vand, Gas og lignende er der for Byen ingen Anledning til at tjene paa.

Indstillingen vedtoges saaledes, at Udgiften under Forventning om Ministeriets Approbation afholdes af et eventuelt Laan.

5. (J. Nr. 429—06). Indstilling fra Skoleudvalget om forskellige Forandringer ved Overlærerboligen i Søndre Byskole med en anslaaet Udgift af 514 Kr.

Jakob Jensen oplyste, at den ny Overlærer i Søndre Drengeskole ønskede Køkkenet flyttet fra Kælderen til Stuen. Køkkenet er meget uheldigt, dybt nede i Jorden og faar Lys fra Lyskasser. Overlærerboligen er fyldt med Svamp, hvilket medfører daarlig Luft særlig i Kælderetagen. Endvidere trængte Boligen til forskellige mindre Reparationer. Disse og Flytning af Køkkenet vil medføre en Udgift af ca. 750 Kr., som Udvalget anbefalede til Vedtagelse.

Udvalgets Indstilling vedtoges.

6. (J. Nr. 430—06). Forslag fra Redaktør Simonsen om en **Udvidelse af Bruunsbro.**

Simonsen oplyste, at Forslagene om Udvidelse af Bruunsbro og Omordning af Byens Natrenovationsforhold paa Foranledning af Budgetudvalget fremkom nu, da man mente, at det vilde være uheldigt at optage dem ved Budgetbehandlingen. Med Hensyn til den første Sag: Udvidelse af Bruunsbro, vilde han fremhæve, at Færdselsforholdene paa denne Bro nu er yderst uheldige, særlig ved det østre Hjørne, hvor en meget høj Kantsten indsnævrer Passagen, der i Forvejen er altfor smal. Særlig siden Sporvejslinien er ført over Broen, er denne bleven ret farlig at passere. Der foreligger tre Forslag. Det første gaar ud paa, at Fortovet lægges længere ud, samtidig med at Kantstenen flyttes. Dette Forslag er billigt, men

vil ikke hjælpe synderligt og har heller ingen Tilslutning vundet i Udvalget. Det andet Forslag, der gaar ud paa at borttage Grundstenen for Stakittet og krampe dette fast paa Broens udvendige Side, vil koste 1400 Kr., men vil heller ikke i væsentlig Grad forbedre Forholdene. Man anser det derfor for nødvendigt at følge det tredje Forslag, en Udvidelse af Broens østlige Side paa $3\frac{1}{2}$ Alen, skønt det vil koste ca. 10,000 Kr., men derved vil der ogsaa i en Aarrække være skaffet Plads nok for den stedse forøgede Færdsel. Ganske vist tilraader vore usikre Banegaardsforhold Forsigtighed med Bekostninger ved denne Bro, men Banegaardsforholdenes endelige Ordning er vel endnu langt borte, og ordnes de saaledes, at Viadukten ikke udvides, kan Broen blive staaende. Før Københavns Banegaardsforhold i 1915 er bragt i Orden, komme Turen vel ikke til vore. En mindre Udvidelse end den til 10,000 Kr. vil ikke hjælpe, og man anbefaler derfor at bevilge denne Sum.

Nørgaard mindede om, at Forslaget kom frem nu, fordi det maa kaldes Nybygning og kræver saa mange Penge, at de maa tages af det nye Laan. Han vilde anbefale den Plan, Hr. Simonson fremhævede, og som alle var paa det rene med, var den bedste. I Modsætning til Hr. Simonson mente han, at vore Banegaardsforhold snart vilde blive ordnede. De er saa mangelfulde, at de maa ordnes. Men selv om dette sker, vil Bruunsbro bestaa i adskillige Aar, og det er uforsvarligt at lade Broen ligge i den Tilstand, den nu er.

Olesen mente ogsaa, at det var absolut nødvendigt at forbedre Færdselsforholdene paa Bruunsbro, og anbefalede derfor Forslaget. Han vilde henlede Udvalgets Opmærksomhed paa Broen i Frederiksballe, hvor Pladsen er saa indskrænket og

Færdselen saa stor, at det synes underligt, at der ikke sker Ulykker. Iøvrigt syntes Tiden inde til at tænke paa endnu en Bro over Banelinien, og han vilde henstille, at man ikke ventede for længe, inden man tog Projektet om en vestligere Bro ved Læsøgade op til Behandling.

Vestesen udtalte, at skønt de af Hr. Simon- sen omtalte første Forslag kunde kombineres, og skønt der derved vilde vindes noget, saa vilde han dog absolut anbefale det tredie Forslag. En Udvidelse til mindre en 10,000 Kr. vilde ikke i Længden være tilfredsstillende. Forholdene er nu ret daarlige, og med Henblik paa den eventuelle Udstilling i 1909 maatte man kalde dem uforsvar- lige. Summen er rent kalkulatorisk, da man kun har haft 1 à 1½ Dag til Udarbejdelsen. Broen i Frederiksalles vil blive taget med, men man maa ikke møde med altfor store Forventninger. Det vil være muligt at skaffe Gangsti paa den øst- lige Side af denne Bro, samt at hæve Gangbroen noget over Kørebanen. Dette vil betyde en Forbe- dring, men nogen større Omkalfatring af den gamle Bro vil man ikke tilraade, da dens Dage snart er talte. Dog vil den paatænkte Forbedring medføre betydelig Behagelighed for Fodgængere.

Olesen antog, at den vestlige Side af Broen samt Kørebanen maatte kunne gøres bredere. Som det nu er, er det en livsfarlig Passage. Han hen- stillede til Budgetudvalget at tænke paa den vest- ligere Bro.

Samuel sen ansaa Forslaget for en Forbe- dring, skønt Udvidelsen ikke var ret stor. Men hvis Sporvejen kom den Vej ud, hvad man stadig forventede, maatte Broen ombygges. Den projek- terede vestlige Bro maatte rette sig efter en even- tuel Banegaard i Mølleengen.

Magnus Nielsen anbefalede at bevilge 10,000 Kr. til Udvidelse af den østlige Side af Bruunsbro. Det er ikke for tidligt, at Projektet bliver udarbejdet, da meget beror paa Jernbaneautoriteterne, som skal give Tilladelse til Anbringelse af to Søjler, der sikkert bliver nødvendige.

Jakob Jensen vilde henstille til Brolægningsudvalget at fremkomme med endelige Planer.

Harald Jensen paatalte Belysningsforholdene ved Broen. Udvidelsen vil ikke hjælpe meget, men den værste Ulempe er ogsaa den daarligere Belysning. Af Hensyn til Jernbanens Signaler kan man vel ikke opstille Lygter paa selve Broen, men maaske kunde man ved Anbringelse af elektriske Buelamper Nord og Syd for Broen gøre Belysningsforholdene bedre.

Vestesen mente nok, at Buelamper ved Enderne af Broen kunde hjælpe, og i alt Fald skulde man søge at fremskaffe en bedre Belysning paa Broen, men derom maatte man vel forhandle med Baneautoriteterne.

Brolægningsudvalget bemyndiges til at lade udarbejde Planer og Overslag paa Grundlag af et af Udvalgets Formand forelagt Projekt.

7. (J. Nr. 430—06). Forslag fra Redaktør Simonsen om at Spørgsmaalet om en Omordning af Byens forældede **Natrenovationsforhold** tages under Behandling, og at der bevilges et Beløb til hertil sigtende Forarbejder.

Simonsen omtalte sit Forslag om en Omordning af Natrenovationsvæsenet. Som dette nu er ordnet, er det meget uheldigt, derom er Udvalget enig. Man indvender, at en Omordning vil forhale Indførelsen af W. C., men det tror Taleren ikke. Man bør ogsaa se hen til den økonomiske Side, som her er meget vidtrækkende.

Ved Indførelsen af W. C. vil der spildes Værdier, som sikkert kunde gøres frugtbringende. De Ulemper, der klæber ved det nuværende System, er af en saadan Art, at en Forandring til det bedre er i højeste Grad nødvendig. De færreste Ejendomme har Port, hvorfor Natmændene skal gaa gennem Gangene, som derved bliver forurenede. Stanken er meget generende, og større Griseri end Omhældningen kan ikke tænkes. I nogle Huse maa Natmændene endog passere Sovekammer og Køkken med Tønderne. Det er forunderligt, at Sundhedskommissionen ikke forlængst har gjort Oprør. Han mente, at Indførelse af W. C. i mange Ejendomme vilde være en Umulighed af Pladshensyn, og var W. C. ikke i Etagen, var der ikke mange, der brød sig om at have det. Det vilde i alt Fald ikke kunne lade sig gøre at indføre W. C. obligatorisk. Derimod kan et forbedret Tøndesystem genføres, og det er uforvarligt at blive ved med vort nuværende højst uheldige System, der under en Epedemi kan faa skæbnesvangre Følger. Bortførelsen af Ekskrementerne foregaar nu om Natten og er derfor ganske uden Kontrol. Adskillige Byer har et bedre System, idet Bortførelsen sker om Dagen og er lugtfri. Tønderne renses ved Hjælp af Damp, hvorved sundhedsfarlige Baciller dræbes. Da man i 90erne havde Forslag og Planer fremme til en Forandring, udarbejdede Ingeniør Rump en Pjece om Ordningen af vort Renovationsvæsen. Efter denne skulde Kommunen selv overtage Renovationen, den skulde foregaa om Dagen, og Tønderne skulde forsynes med fastskruet Laag. Rumps Forslag udsattes, men flere Byer har senere indført dette System. Horsens har f. Eks. et saadant System, som er beskrevet og rost i Fagbladet »Inge-

niøren«. Aarhus bør følge Eksemplet fra Horsens, i Særdeleshed da det for os vil blive forholdsvis billigere. De Værdier, som ved Indførelsen af W. C., vil gaa til Spilde ved at kastes i Havet, vil saa kunne anvendes. Den brændbare Del af Dagrenovation kan bruges til Indfyring under Dampkedlen paa Renovationsanstalten, og Resten kan ved at blandes i Natrenovationen gøre denne til letsælgelig Gødning. Han anbefalede at faa Renovationsvæsenet omordnet, da man ikke kan blive staaende ved den nuværende Ordning, til W. C. om muligvis flere Menneskealdre bliver almindelig, og foreslog, at et Beløb til Udarbejdelse af Planer bevilges.

Lotttrup ansaa Ordningen i Horsens for meget god, men W. C. er dog Idealet. De Forarbejder, som Udvalget i 1902 fremkom med, er fuldt ud tilstrækkelige, og at nedsætte et Udvalg nu for muligvis at gennemføre Horsenssystemet vil være meget uheldigt. W. C. kan gennemføres. I den sydlige Bydel har man W. C., og Kloaken i den nordlige Del muliggør ogsaa Indførelsen der. Kun i den gamle Bydel kan det endnu ikke lade sig gøre.

Filtenborg var enig med Hr. Simonsen i, at Forslaget burde have været gennemført i 1894. Vanskelighederne ved Indførelsen af W. C. vilde sikkert komme fra Grundejerne, hvis Mening i denne Sag burde høres, før man tog Standpunkt.

Mikael Johansen mente, at Indførelsen af W. C. i Princippet var vedtaget. Dette System er langt at foretrække for et Tøndesystem, og Kloakerne i de større Gader er jo beregnet paa W. C. I Horsens anvendes W. C. i Forbindelse med septic-tanks i lige saa høj Grad som Tøndesystemet. Indførelsen af W. C. bør dog ikke ske ved Tvang.

Sagen vil nok ordnes lidt efter lidt ligesom i sin Tid Vandforsyningen. Hvis et forbedret Tøndesystem indføres, vil det kun blive et Overgangsstadium. W. C. er det ideelle og bør indføres over hele Linien.

Vestesen troede ikke paa den økonomiske Vinding ved et forbedret Tøndesystem. W. C. vilde nok koste noget mere, men det betalte man saa for at blive fri for de mange Ulemper, som selv et forbedret Tøndesystem havde. Med Hensyn til Hr. Simonsens Omtale af Sundhedskommissionen, vilde han sige, at denne netop gentagne Gange havde udtalt sig til Fordel for Indførelse af W. C. Først i de sidste Aar har man faaet Forstaaelse af, hvilken dræbende Indflydelse aabent Vand og Sol har paa Baciller, og i sanitær Henseende er W. C. derfor det eneste fuldt ud forsvarlige. Ej heller maa det lades ude af Betragtning, at der er Grænser for, hvad en Bys Omegn kan modtage af Renovation, særlig bliver fede Jorder forholdsvis hurtigt mættet. Vanskelighederne ved Indførelse af W. C. i ældre Ejendomme er heller ikke saa store; Plads kan skaffes ved Tilbygning af W. C. Taarne, og Dispensationer vil altid kunne paa-regnes. Naar Grundejerne faar visse Lettelser, vil man endog kunne skride til obligatorisk Indførelse. Efter Talerens Mening vilde det være ubetimeligt at anvende Penge paa Indførelse af et Tøndesystem, der i Virkeligheden slet ikke vil betyde nogen Besparelse. Vel foreligger Detailplanen til Indførelse af W. C. ikke endnu, men i Princippet er dette System vedtaget. Om 26—27 Aar har Aarhus efter al Sandsynlighed 100,000 Indbyggere, og det er et Forhold, man maa regne med ved Ordningen af vort Renovationsvæsen.

Nørgaard troede, at W. C. var vedtaget her i Byen. Det er i ethvert Tilfælde paabudt for Nybygninger paa Marselisborg. Det er ej heller nogen Fordel, at Kloakplanens Gennemførelse udsættes. Aaen er som Smittebærer meget farlig, saa det vil være et stort Tilbageskridt, om vi nu fjerner os fra den engang vedtagne Plan, der vil muliggøre, at Aaen ikke forurennes af Kloakvandet. Med Hensyn til Dagrenovationen vil det maaske være heldigt, om man finder andre Udveje, som mindre generer Omegnen. Han henstillede derfor til Brolægningsudvalget at overveje dette Spørgsmaal.

J. C. Petersen vilde sige til Hr. Simonsen, at Sundhedskommissionen i høj Grad har beskæftiget sig med Renovationsspørgsmaalet, og Kommissionen har for nylig skrevet til Byraadet om en rationel Ordning deraf. Hvis man nu forbedrede Tøndesystemet, vilde man blot derved forhale Indførelsen af W. C. Det næstbedste er tit det bedstes værste Fjende.

Vestesen oplyste, at Dagrenovationen kunde bruges til Forbrænding ved Elektricitetsværket, det var den simpleste Maade at komme fra dette Spørgsmaal, og Brolægningsudvalget skulde gerne drøfte en saadan Ordning.

Harald Jensen var glad ved, at dette Spørgsmaal var taget op, for vi er i Virkeligheden ikke stort videre end i 1894. Vel er der indført W. C. i Byens Udkanter, men den gamle Bydel kører endnu efter det gamle System og faar vel ikke W. C. den første Snes Aar. Selvfølgelig er W. C. det bedste, hvor det kan indføres, men det er ikke muligt i store Dele af Byen, og Tanken om et bedre Tøndesystem er derfor værd at overveje.

Hr. Simonsens Forslag betyder et Fremskridt, og maaske ligger netop det rigtige i et godt Tøndesystem i Forbindelse med W. C.

Simonsen var beredt paa Modstand, men han vilde fremføre, at de 99 pCt. af Byens Befolkning lider under den nuværende højst uheldige Ordning. Maaske er W. C. det bedste, men et System med lufttætte Tønder vil sikkert være tilstrækkeligt; det er gennemførligt, og det vil ikke foregribe Gennemførelsen af den store W. C. Plan. Vi staar med vort Renovationsvæsens Forbedring i Virkeligheden paa bar Bund, og skal den ofte omtalte Plan om Gennemførelse af W. C. blive til Virkelighed, vil de ca. 800,000 Kr., den vil koste, falde tungt paa de smaa Skatteydere. Selv om et forbedret Tøndesystem kun bliver en Overgang, vil det alligevel betegne et stort Fremskridt, uden at det vil blive synderlig kostbar. Maaske kan det endog gennemføres for det samme, som Dagrenovationen alene koster nu. Ved W. C. klæber der sikkert ogsaa adskillige Ulemper, for selv om Bakterierne dræbes, vil Stranden dog blive forurennet, og den Smittefare, der stammer fra Aaen, er næppe saa stor som den, der flyder af vort nuværende System.

Müller ansaa Forholdene for meget primitive og ønskede snarest at komme bort fra dem. Han havde i Hannover set et System med Pumpevogne. Dette System burde maaske undersøges, muligvis vilde det passe for os.

Nørgaard kendte Pumpesystemet, som han ansaa for uheldigt. Han fandt det som flere andre Talere beklageligt, at man ikke i 1894 havde indført et bedre Tøndesystem som Overgang, men nu var der kun een Løsning, og det var W. C. Til Hr. Simonsen vilde han sige, at Ordningen af

Kloakforholdene var det vigtigste af det hele. Aaen er en stinkende Pøl. Aarhus har i Bugten en stor Fordel, som, hvad dette Spørgsmaal angaar, først vil blive udnyttet ved Indførelse af W. C. Grundejerne skulde nok komme med; blot 10 à 20 pCt. af dem gik med, skulde de andre nok følge efter, det vilde Konkurrencen bevirke, og naar ca. 50 pCt. var med, saa var der Betingelser for at gøre Indførelsen obligatorisk.

M i k a e l J o h a n s e n fastslog, at i Princippet var W. C. vedtaget, og der var ingen Fare for, at det ikke skulde gaa. Kommunale Institutioner forrenter sig som Regel godt. En Blanding af W. C. og Tøndesystemet vil ikke være heldigt.

V e s t e s e n vilde til Hr Müllers Spørgsmaal om Pumpesystemet sige, at det paa Papiret saa nydeligt ud, men det duede i Virkeligheden slet ikke. Til Hr. Simonsen vilde han sige, at der aldeles ikke blev Tale om nogen Forurening af Stranden. Den dykkede Lednings Munding føres saa langt ud og saa dybt ned, og Havvandets Indflydelse er saa stor, at Bacillerne næsten alle dræbes, og Havbunden er fuldstændig klar. Kloakplanen med den store Kloakledning paa hver Side af Aaen er en væsentlig Del af W. C. Planen, og Sundhedskommissionen vil snart forlange, at denne Plan gennemføres.

S i m o n s e n vilde ikke forhale W. C. Planen, men han var overbevist om, at de meget omtalte Kloaker i en Aarrække for en Del vilde ligge ubenyttede hen, og en Del af Anlægssummen kunde derfor anvendes til et forbedret Tøndesystem. Befolkningen ønskede en Forandring, men Grundejerne vilde sikkert se med meget blandede Følelser til Indførelsen af W. C. Han fastholdt sit For-

slag om, at der paa Budgettet opføres et Beløb til Udarbejdelse af Planer til en Renovationsanstalt.

Jakob Jensen vilde spørge Brolægningsudvalget om, naar de endelige Planer fremkom, maaske kunde disse ændre flere Medlemmers Syn paa denne Sag.

Vestesen oplyste, at der forelaa Planer for hele Byen, og at Udvalget har Bemyndigelse til at lade udarbejde Detailplaner. En af Stadsingeniørens Assistenten arbejdede stadig derpaa. Men dette er ikke nok, man maa ogsaa undersøge Grundejernes Stilling til Sagen. Muligvis kommer Planerne frem i indeværende Aar.

Jakob Jensen henstillede til Hr. Simonsen at se Planerne først, da de jo altsaa snart kunde ventes.

Simonsen kunde ønske at se Stemningen og fastholdt derfor sit Forslag.

- Forslaget forkastedes med 7 Stemmer mod 4.
8. (J. Nr. 431—06). Fra Handelsforeningen og fra Aarhus Handelsforening af 1887 havde Byraadet modtaget følgende Skrivelser:
Handelsforeningen.

Aarhus.

»Allerede i flere Aar har navnlig Handelsstanden i høj Grad følt Trykket af de altfor indskrænkede **Banegaardsforhold** i Aarhus og beklaget sig derover. Statsbanemyndighederne have fuldtud anerkendt det berettigede i Klagerne, og i 1900 eksproprierede Staten derfor ogsaa et Terræn i Mølleengen til en ny Godsbanegaard, men der skete ingen Forandringer.

Nu er der igen bleven eksproprieret et Areal i Statsbaneøjemed, men, da der ingen Bestemmelse er taget om den fremtidige Ordning, nærer man nogen Frygt for, at der atter kan

hengaa Aar, forinden der sker noget, hvilket vil kunne blive til ubodelig Skade for Handel og Omsætning.

Da hele Byen er interesseret heri, tillade vi os at henvende os til det høje Byraad med Bøn om, paa Borgernes Vegne at ville rette en indtrængende Anmodning til Regering og Rigsdag om, at der snarest gøres noget for at forbedre vore Banegaardsforhold, saaledes som den stadig voksende Trafik kræver det, idet vi blot skulle gøre opmærksom paa, at der i 1899—1900, den Gang Staten paa Grund af Pladsmangel erhvervede et Areal, paa Aarhus Hovedbanegaard solgtes 237000 Billetter og besørgedes 358000 Tons Gods, medens der i Aaret 1905—06 solgtes 296000 Billetter og besørgedes 442000 Tons Gods. Blot med den samme aarlige Stigning vilde Godsmængden allerede for Aaret 1910—11 blive 526000 Tons«.

Aarhus Handelsforening af 1887.

»I Anledning af den stadig tiltagende Trafik paa Aarhus Banegaard bliver det mere og mere paatrængende nødvendigt at komme til Klarhed over Banegaardsforholdenes Ordning, og da dette Spørgsmaal nu længe har været under Overvejelse og Behandling indenfor Baneautoriteterne, uden at disse endnu er naaet til at fremkomme med et positivt Forslag, tillader undertegnede Bestyrelse for Aarhus Handelsforening af 1887 sig at rette en ærbødig Anmodning til det ærede Byraad om at foranledige, at Spørgsmaalet om Banegaardsforholdenes Ordning bliver fremmet snarest muligt, saaledes at det i en nær Fremtid kan finde sin endelige Løsning«.

Nørgaard anbefalede Andragendet. Bane-
gaardsforholdene er alt andet end tilfredsstil-

lende, og Statsbanebestyrelsen anerkender dette. I 1900 eksproprieredes der Grund til en Godsbanegaard, men endnu er der intet foretaget. Gang efter Gang er der klaget, ny Ekspropriation har fundet Sted, men Forholdene er stadig lige uheldige, skønt Trafikken imidlertid er steget i en overordentlig Grad. Handelsforeningerne har henvendt sig til Statsmyndighederne, men uden Resultat, og skønt dette ikke er nogen kommunal Opgave, henvender man sig nu til Byraadet for at bede det tage fat og gøre sit til, at Borgernes Gods kan blive befordret paa hurtig og forsvarlig Maade.

H a r a l d J e n s e n anbefalede Henvendelsen til enstemmig Vedtagelse. Byraadet har ikke taget Del i Forhandlingerne om, hvor Banegaarden skal ligge, og denne Henvendelse indtager samme Standpunkt. Ifølge den store Jernbaneplan afleverede Byen 21—22 Td. Land i Mølleengen; dette Areal har Staten senere lejet ud, men endnu er Banegaardsforholdene ikke bedret. Han havde hvert Aar konfereret med Ministeren om denne Sag, og i Folketinget var den fremdraget af Hr. Sabroe. Den Støtte, der hidtil var savnet fra Byen, kom nu ved dette Andragende.

J a k o b J e n s e n udtalte, at naar Staten havde Eneret paa Besørgelse af Borgernes Gods, var det rimeligt, at man henvendte sig til Staten, saa Forholdene kunde blive taalelige. Han anbefalede derfor Henvendelsen.

M i k a e l J o h a n s e n haabede, at Henvendelsen blev vedtaget enstemmigt.

S a m u e l s e n mente, at en saadan Henvendelse vilde faa stor Betydning, og anbefalede Vedtagelse.

Byraadet vedtog enstemmigt at rette den foreslaaede Henvendelse til Regering og Rigsdag.

9. (J. Nr. 426—06). Fra statistisk Centralbureau for Kommuner forelaa Henvendelse til Byraadet om Støtte til et **statistisk Bureau** for samtlige Kommuner udenfor København.

Det vedtoges at udsætte Sagen til nærmere Undersøgelse.

10. (J. Nr. 423—06). Et Andragende fra Overrets-sagfører L. Holm, København, om Eneret paa Anbringelsen af Annoncestandere paa Lygtepælene paa Byens Hovedgader kunde ikke bevilges allerede af Hensyn til den tidligere meddelte Koncession angaaende Plakatsøjlnes Anbringelse.
11. (J. Nr. 22—1906). Købekontrakter med A. og B. M. Severinsen angaaende en Byggegrund paa Hjørnet af Hendrik Pontoppidansgade og Nyborggade, stor 1120 □ Alen à 9 Kr., og med Murmester Adolphsen angaaende Hjørnegrunden paa den modsatte Side af Nyborggade, stor 1072 □ Alen à 9 Kr., godkendtes.

Udenfor Dagsordenen meddelte

12. Formanden som Svar paa Hr. Simonsens Forespørgsel i forrige Møde angaaende Udstillingsplanen i »Aarhus Stiftstidende«, at det var Arkitekten selv, som havde overladt Bladet Planen; dog maatte det bemærkes, at den Plan, »Stiftstiden« reproducerede, og den, Byraadet laa inde med, var noget forskellige.

Harald Jensen fandt det mærkeligt, at Arkitekten udleverede sin Plan til andre end rette vedkommende.

Simonsen takkede Formanden for Oplysningen.

